

درس ششم قدرت اجتماعی

پرسش «علم بهتر است یا ثروت؟» زمانی یکی از موضوعات معروف انشا بود. آیا می‌دانید معمولاً چه پاسخی به این پرسش داده می‌شد؟ چرا چنین پرسشی زمانی پرنگ و زمانی کم رنگ می‌شود؟ پاسخ شما به این پرسش چیست؟

انسان همواره چه عواملی را پیش نیازهای دستیابی به سعادت و کمال حقیقی می‌داند؟

انسان همواره سه گانه **قدرت، ثروت و دانش** را ارزش‌های واسطه‌ای و پیش‌نیازهای دستیابی به سعادت و کمال انسان‌ها و وقتی عملکرد قدرت، ثروت و دانش را در دستیابی به سعادت با یکدیگر مقایسه می‌کرد به چه نتیجه‌ای می‌رسید؟ حقیقی می‌دانست، از این رو همه آنها را خوب و خیر می‌دید، ولی وقتی عملکرد آنها را در دستیابی به سعادت با

یکدیگر مقایسه می‌کرد، معمولاً دانش را کاملاً مثبت (خیر و خوب)، ثروت را خاکستری (نه خوب و نه بد) و قدرت را بیشتر منفی (بد) ارزیابی می‌کرد اما در دوره اخیر، داوری اخلاقی در مورد سه گانه قدرت، ثروت و دانش کنار گذاشته شد؟

اخلاقی و نگاه وسیله‌ای به قدرت و ثروت، دست و پا گیر بوده و مانع توسعه و پیشرفت آنها شده است. پس از آن، داوری اخلاقی درباره قدرت و ثروت نادیده گرفته شد تا با توسعه و گسترش آنها، زمینه آسایش و آرامش

بشر فراهم شود. دانش نیز به علوم تجربی (ابزاری) محدود شد و برای نیل به همان هدف به خدمت گرفته شد. **در دوران اخیر، چه عاملی باعث شد واکنش‌های شدیدی به سه گانه قدرت، ثروت و دانش صورت گیرد؟** اما دیری نیاید که در کنار نتایج خیره‌کننده و شگرف توسعه قدرت و ثروت، پیامدهای دیگری همانند فقر،

نابرابری، سرکوب، جنگ، تخریب طبیعت و... نیز ظاهر شدند. این پیامدهای ناخواسته و ناخوشایند، واکنش‌های

شدیدی برانگیخت. در دوران اخیر، نخستین واکنش شدید به کدام سه گانه قدرت، ثروت و دانش صورت گرفت؟

نخستین واکنش به ثروت نشان داده شد. ثروت دیگر نه یک امر خنثی (نه خوب و نه بد) بلکه ریشه بسیاری از

ظلم‌ها و شرارت‌ها قلمداد شد و مالکیت، دزدی خوانده شد.

واکنش شدید بعدی به دانش نشان داده شد و خوش بینی به دانش نیز مورد تردید جدی قرار گرفت. تا پیش از

این، منازعات بر سر قدرت و ثروت را به قضاوت دانش می‌سپردند ولی حالا دیگر، خود دانش نیز مورد نزاع و کشمکش بود؛ یعنی دانش دیگر راهنمای ما به سوی سعادت نبود بلکه به همراه قدرت و ثروت، رو به تاریکی و ظلمت می‌نهاد. **پس از ایجاد شک و تردید نسبت به مزیت قدرت، ثروت و دانش، بشر چگونه واکنش نشان داد؟** این‌گونه بود که ارزش هر سه مزیت قدرت، ثروت و دانش مورد شک و تردید بنیادی قرار گرفت. **در چنین شرایطی، بشر صرفاً به فایده و لذت ناشی از این مزایا بسنده کرد.** با اینکه این تصور و تجربه به زمینه و زمانه خود محدود نماند و تا به امروز به تمام نقاط دنیا تسری یافت ولی هرگز پایان ماجرای بشر نیست. ما انسان‌ها همچنان می‌توانیم در مورد قدرت، ثروت و دانش بیندیشیم. شما چه تصویری از این سه پدیده دارید؟ به نظر شما راهی برای ارزیابی علمی و عقلانی این پدیده‌ها وجود دارد؟ شما قدرت را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بخوانیم و بدانیم

دو امیر زاده در مصر بودند. یکی علم آموخت و دیگری مال اندوخت. عاقبت آن یکی علامه عصر گشت و این یکی عزیز مصر شد. پس این توانگر به چشم حقارت در فقیه نظر کردی و گفتی: من به سلطنت رسیدم و این همچنان در مسکنت بمانده است. گفت: ای برادر! شکر، نعمت باری عزّ اسمه همچنان افزون تر است بر من که من میراث پیغمبران یافتم؛ یعنی علم. و تو را میراث فرعون و هامان رسید؛ یعنی ملک مصر.

کجا خود شکر این نعمت گزارم
که زور مردم آزاری ندارم
(سعدی، گلستان)

انواع قدرت

چرا می‌گوییم انسان کنشگری قدرتمند است؟ شهریور 93
(موجودی که بتواند کاری را با آگاهی و اراده خود انجام دهد، دارای قدرت است). به همین دلیل،

انسان کنشگری قدرتمند است. اما قدرت فردی انسان محدود است. او نمی‌تواند همه نیازهای خود را به تنهایی برآورده سازد و برای تأمین برخی از نیازهای خود، به کمک دیگران احتیاج دارد. **قدرت اجتماعی چه زمانی پیدا می‌شود؟ شهریور 94 دی 96** قدرت اجتماعی هنگامی پیدا می‌شود که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتواند بر اراده دیگران تأثیر بگذارد و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیرد. آنان که توان تأثیرگذاری بیشتری بر اراده دیگران دارند، از قدرت اجتماعی بیشتری برخوردارند. علاوه بر افراد، نهادها، سازمان‌ها و جوامع نیز دارای قدرت اجتماعی هستند.

به نظر شما چه راه‌هایی برای تأثیرگذاری بر اراده دیگران وجود دارد؟

* جلب تبعیت دیگران به چند شکل ممکن است؟ نام ببرید. **دی 99 به دو صورت: تبعیت با کراهت- تبعیت با رضایت**
 * تنها راه تاثیرگذاری بر اراده دیگران و به خدمت گرفتن فعالیت ارادی ایشان **..جلب تبعیت..** است. **خرداد 99**

■ **محمد صلاح** فوتبالیست مصری، آن قدر در میان مردم مصر **محبوبیت دارد** که در انتخابات ریاست جمهوری بدون اینکه نامزد شود، حدود **یک میلیون** نفر از مردم به او رأی داده بودند.

در سال ۱۹۸۰ م یک زن چینی به جریمه‌ای معادل ۲۰۰ دلار محکوم شد، چون مطابق قوانین، او اجازه نداشت که با داشتن یک فرزند، دوباره صاحب فرزند شود. علاوه بر این، نام کودک او تا چند سال در اسناد رسمی به ثبت نرسید و کودک از ورود به مدرسه و استفاده از امکانات و تسهیلات دولتی محروم شد.

■ نمونه‌هایی از قدرت نهادها و سازمان‌ها

بینیم و بدانیم

فیلم سینمایی «سازدهنی» روایت چند پسر بچه است که یکی از آنها، عبدلو، یک سازدهنی دارد و از آن به عنوان ابزاری برای کسب قدرت استفاده می‌کند. در این میان امیرو، بیش از دیگر بچه‌ها شیفته سازدهنی می‌شود تا جایی که بنده و مطیع عبدلو می‌گردد و عزت نفس خود را از دست می‌دهد.

● قدرت مقبول و قدرت مشروع **ایا قدرت اجتماعی بدون پذیرش دیگران پدید می آید؟**

قدرت اجتماعی بدون پذیرش و توافق دیگران پدید نمی آید؛ یعنی دیگران باید بپذیرند که مطابق آنچه از آنها خواسته می‌شود، عمل کنند. تنها راه تأثیر گذاردن بر اراده دیگران و به خدمت گرفتن

دی 97 خرداد 99 فعالیت ارادی ایشان، **جلب تبعیت آنهاست**. جلب تبعیت دیگران به **دو صورت** ممکن است: **خرداد 95 و دی 95**

93 خرداد **تبعیت با کراهت؛ تبعیتی است که ناشی از تهدید و ترس باشد و تبعیت با رضایت؛ تبعیتی**

است که با رضایت و میل درونی همراه است.

تنها راه جلب افراد برای پیدایش قدرت اجتماعی کدام مورد است؟ دی 97
الف- آگاهی افراد ب- اراده افراد ج- تبعیت د- اقتدار

مقبولیت یعنی چه؟ دی 98

قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت طرف مقابل به دست می آید، دارای مقبولیت است. به نظر شما قدرتی که دیگران با اکراه از آن تبعیت می کنند، تا چه زمانی می تواند دوام بیاورد؟ تا زمانی که تهدید و ترس وجود دارد

■ گاندی، رهبر مردم هند در مبارزه با استعمار انگلیس. مردم هند به او لقب ماهاتما (روح بزرگ) و بابو (پدر ملت) داده اند.

■ مارتین لوتر کینگ، رهبر پرنفوذ جنبش مدنی سیاهان آمریکا، در سخنرانی مشهور «رؤیایی دارم» از آرزوی خود برای احقاق حقوق سیاهان سخن گفت.

■ رئیس علی دلواری، رهبر محبوب مردم تنگستان در قیام علیه استعمار انگلیس. ۱۲ شهریور به نام او روز ملی مبارزه با استعمار نام گذاری شده است.

مقبولیت قدرت، نتیجه ی چیست؟ دی 98

دانستید قدرتی که بدون استفاده از تهدید و با رضایت تبعیت کنندگان به دست می آید، مقبولیت دارد، اما مشروع بودن قدرت معنای دیگری دارد. **مشروعیت قدرت** به این معناست که قدرت مطابق یک نظام عقیدتی و ارزشی

دی 98

صحیح اعمال شود.

مدار مقبولیت و مدار مشروعیت چیست؟ دی 97
بنابراین مدار مقبولیت، خواست و اراده کسان است که قدرت بر آنها اعمال می شود، اما مدار مشروعیت، حق و باطل بودن است. اگر قدرتی مطابق قانون و حکم الهی باشد، مشروعیت دارد. مقبولیت و مشروعیت می توانند با هم باشند و

می توانند از یکدیگر جدا باشند.

کدام نوع قدرت اجتماعی همراه با مقبولیت اجتماعی و مشروعیت است؟ شهریور 99
اگر قدرت مطابق قانون و حکم الهی باشد و تبعیت از آن نیز با رضایت و میل همراه باشد،

قدرت هم مشروعیت دارد و هم مقبولیت اجتماعی. **چه زمانی قدرتی مقبول، ولی غیر مشروع است؟ دی 98 شهریور 98**
هنگامی که قدرت برخلاف حکم و قانون الهی باشد اما تبعیت از آن، از روی رضایت باشد، قدرتی **مقبول ولی غیر مشروع** وجود دارد.

آیا در جامعه ای که فرهنگ عمومی مردم، فرهنگ دینی است، قدرت نامشروع می تواند مقبولیت داشته باشد؟ **خیر**

قدرتی که مطابق یک نظام عقیدتی و ارزشی است. دی 98 مشروعیت قدرت

هر عبارت نشانه کدام نوع قدرت می باشد؟ دی 99
الف- نظام آموزشی از ابزارهای آن است. **قدرت نرم**
ب- موجب سلطه سیاسی - اقتصادی بر سایر کشورها می شود. **قدرت سخت**

• قدرت سخت و قدرت نرم

قدرت سخت یعنی چه؟

قدرت را می توان به قدرت سخت و نرم نیز تقسیم کرد. **قدرت سخت**، قدرتی است که از طریق ابزارهای خشن، با زور و به طور آشکار، توسط نهادهای نظامی اعمال می شود، اما **قدرت نرم** یعنی چه؟ به شکل پنهان و از طریق نفوذ فرهنگی، با کمک ابزارهایی مانند رسانه ها و نهادهای آموزشی اعمال می شود. **در مقایسه گذشته با امروز، کدام قدرت (سخت-نرم) باعث تسلط بر دیگر کشورها می شود؟** **دی 99** در گذشته قدرت سخت یک کشور موجب سلطه سیاسی و اقتصادی بر سایر کشورها می شد،

اما امروزه قدرت نرم سبب سلطه فرهنگی می شود.

نظام آموزشی کشورها از دیگر ابزارهای اعمال قدرت نرم است، یعنی چه؟ نظام آموزشی کشورها از دیگر ابزارهای اعمال قدرت نرم است؛ یعنی یک کشور می تواند از طریق نفوذ در نظام آموزشی کشور دیگر، در آن کشور اعمال قدرت کند و فرهنگ و جهان بینی نسل های آینده ساز آن کشور را مطابق منافع و اغراض خود تغییر دهد.

در گذشته و حال، چه تفاوتی بین دولت ها از نظر ابزار نبرد وجود دارد؟

در گذشته نبرد بین دولت ها در قلمرو سرزمینی و با ابزار نظامی صورت می گرفت و رسانه ها خبر آن را منتشر می کردند، اما امروزه نبرد در حوزه فرهنگ و با ابزار رسانه صورت می گیرد و درگیری نظامی، اگر اتفاق بیفتد در ادامه جنگ فرهنگی رخ می دهد.

امروزه بسیاری از کنشگران فردی با استفاده از شبکه های اجتماعی، ارتباطات اجتماعی گسترده ای در فضای مجازی دارند و به همین دلیل گاهی در مقایسه با دولت ها تأثیرگذاری اجتماعی و فرهنگی بیشتری دارند؛ سلبریتی ها، ستاره های هنری، ورزشی و... از جمله این

کنشگران فردی هستند که در برخی موارد می توانند جریان ساز شوند.

آیا کنشگران فردی می توانند در مقایسه با دولت ها از تاثیر گذاری بیشتری برخوردار باشند؟

■ سلبریتی به معنای ستاره و فرد مشهور است. ستاره ها سلبریتی شدن خود را مدیون رسانه ها هستند. رسانه ها نیز از طریق آنها درآمدزایی می کنند. سلبریتی ها گاهی جریان ساز شده و جنبش هایی به راه می اندازند.

■ ادوارد اسنودن اطلاعات طبقه بندی شده ای از برنامه های سری سیا را فاش کرد. این اطلاعات درباره جاسوسی از شخصیت ها و مردم عادی در مکالمات تلفنی، ایمیل و استفاده از موتورهای جستجو و اینترنت در کشورهای مختلف بود.

جامعه شناسان از چه نوع سلطه ای به هژمونی تعبیر می کنند؟ خرداد 99

هنگامی که سلطه به شیوه فرهنگی اعمال شود بیشتر مورد رضایت و پذیرش قرار می گیرد؛ جامعه شناسان از این نوع سلطه به «هژمونی» تعبیر می کنند. سلطه هژمونیک از شیوه ها و

در گذشته نبرد بین دولت ها در قلمرو سرزمینی و با صورت می گرفت. شهریور 99
الف- ابزار رسانه ب- نظام آموزشی ج- ابزار نظامی د- نفوذ فرهنگی

در سلطه هژمونیک از کدام نوع ابزارها و شیوه ها استفاده می شود؟ شهریور ۹۹ سلطه هژمونیک از کدام شیوه ها و ابزارهای فرهنگی استفاده می کند؟ مثال بزنید

ابزارهای فرهنگی مانند هنر و رسانه برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتری جویی خود استفاده می کند. مثالی نمونه رسانه های آمریکایی، «اسلام هراسی» را به عنوان شیوه ای برای بسط هژمونی آمریکا به کار می برند، تا مردم جهان را برای مقابله با اسلام راضی و همراه سازند.

گفت و گو کنید

انقلاب هایی که با استفاده از قدرت نرم رسانه ها درصدد براندازی حکومت های مخالف غرب برآمدند، انقلاب های رنگین نام گرفتند.
در مورد این انقلاب ها و همچنین نحوه استفاده از شبکه های اجتماعی با هدف براندازی یک حکومت و شکل دادن به «انقلاب های رنگین» گفت و گو کنید.

■ انقلاب گل سرخ در گرجستان

■ انقلاب نارنجی در اوکراین

ایا وجود سیاست ضرورت دارد؟

انواع نظام سیاسی

تعریف سیاست. دی ۹۵- شهریور ۹۵

سیاست چیست و چه رابطه ای با قدرت دارد؟ نظام های سیاسی چه انواعی دارند؟

هرگاه قدرت برای رسیدن به هدفی معین سازمان یابد، «سیاست» پدید می آید؛ یعنی سیاست،

شهریور ۹۷ اعمال قدرت سازمان یافته برای دستیابی به هدف است. هر جهان اجتماعی آرمان ها و ارزش های

ویژه ای دارد و نمی تواند بدون سیاستی مناسب، به آرمان ها و ارزش های خود دست یابد.

تعریف نظام سیاسی دی ۹۳ - شهریور ۹۶ و دی ۹۷ و شهریور ۹۹ مجموعه ساز و کارهایی که برای اعمال سیاست های جهان اجتماعی وجود دارد، «نظام سیاسی»

را پدید می آورد.

در یک جهان اجتماعی، نظام سیاسی نمی تواند مستقل از نظام های دیگر مانند نظام فرهنگی،

اقتصادی و... باشد؛ بلکه در تعامل با آنها قرار می گیرد. نظام سیاسی، بر نظام های دیگر، اثر شهریور ۹۲

می گذارد و از آنها نیز تأثیر می پذیرد.

■ با تشکیل اتحاد جماهیر شوروی، مزرعه‌داری دولتی و مزرعه‌داری اشتراکی به عنوان دو شیوه پیشبرد اقتصاد کشاورزی، رایج شدند.
■ شعار جمهوری فرانسه بر سر در یک کلیسا پس از قانون سال ۱۹۰۵ م مبنی بر جدایی دین از سیاست.

ملاک‌های دسته‌بندی نظام‌های سیاسی از نظر ارسطو چیست؟ و از چند نوع حکومت نام می‌برد؟ دی ۹۸

نظام‌های سیاسی انواع گوناگونی دارند. به نظر شما با چه ملاک‌هایی می‌توان نظام‌های سیاسی را دسته‌بندی کرد؟

نظام‌های سیاسی را می‌توان براساس ملاک‌های گوناگون به انواع مختلفی دسته‌بندی کرد.

از جمله: **بر اساس تعداد افراد تاثیر گذار و تصمیم گیرنده، نظام‌های سیاسی به چند دسته تقسیم می‌شوند؟**

■ **بر اساس تعداد افراد تأثیرگذار و تصمیم‌گیرنده؛** با این ملاک، نظام‌های سیاسی به سه دسته تقسیم می‌شوند:

● نظام‌هایی که در آن یک فرد حاکم است و تصمیم می‌گیرد.

● نظام‌هایی که در آن اقلیتی تصمیم‌گیرنده هستند.

● نظام‌هایی که در آن اکثریت مردم در سرنوشت سیاسی خود تأثیرگذارند.

■ **بر اساس روش تصمیم‌گیری، نظام‌های سیاسی به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ شرح دهید. دی 97**

● نظام‌هایی که در آن، حاکم یا حاکمان براساس اهداف، اغراض و امیال خود تصمیم می‌گیرند؛

یعنی هر نوع تصمیمی را برای خود جایز می‌دانند.

● نظام‌هایی که در آن، حاکم یا حاکمان براساس حقیقت و فضیلت و با توجه به موازین عقلی

تصمیم می‌گیرند.

دی 97 **ارسطو** از این دو ملاک برای دسته‌بندی نظام‌های سیاسی استفاده کرده و **از شش نوع**

حکومت نام برده است. همان‌طور که در جدول می‌بینید در سه نوع از این نظام‌های سیاسی

یک فرد، اقلیت یا اکثریت بر مدار خواسته‌ها و تمایلاتشان بر جامعه حکومت می‌کنند و در

سه نوع دیگر، حکومت یک فرد، اقلیت یا اکثریت براساس حقیقت و فضیلت استوار است.

شما با نام برخی از این انواع آشنا هستید. اکنون می‌توانید این نظام‌های سیاسی را با توجه

به تعداد حاکمان یا روش حکومت با یکدیگر مقایسه کنید. آیا می‌توانید بگویید جمهوری و

دموکراسی از نظر ارسطو چه تفاوتی دارند؟

نوع نظام سیاسی از نظر ارسطو را مشخص کنید. خرداد 98
 الف- اقلیتی که بر اساس خواست و میل خود حکومت کنند. **الیگارش**
 ب- اکثریتی که بر اساس فضیلت حکومت کنند. **جمهوری**

دسته بندی نظام های سیاسی از نظر ارسطو

تعداد حاکمان	روش حکومت	براساس فضیلت	براساس خواست و میل حاکم
فرد		مونارشی	استبدادی
اقلیت		آریستوکراسی	الیگارش
اکثریت		جمهوری	دموکراسی

■ الیگارش مانند حکومت اقلیتی از سرمایه داران که در برابر اکثریت مردم مسئول نیستند و قدرت را در جهت منافع خود به کار می گیرند.

■ آریستوکراسی حکومت نخبگانی است که از امتیازات طبقاتی برخوردار بوده اند.

■ حکومت پاپ بر واتیکان و کلیسای جهانی کاتولیک از جمله حکومت های مونارشی دانسته شده است.

ملاک های دسته بندی نظام های سیاسی در دیدگاه فارابی را بنویسید. شهریور 98

برخی اندیشمندان اجتماعی و سیاسی، ملاک های دیگری بر ملاک های ارسطو افزوده اند و گونه شناسی دیگری از نظام های سیاسی ارائه کرده اند. برای مثال **فارابی دین مداری** یا

دنیامداری نظام سیاسی را نیز در نظر گرفت. **تفاوت نظام سیاسی دینی و نظام سیاسی دنیامدار** را بنویسید

نظام سیاسی دینی براساس احکام و قوانین الهی سازمان می یابد. در مقابل، **نظام سیاسی دنیامدار** فقط ارزش ها و آرمان های دنیوی و این جهانی را مورد توجه قرار می دهد.^۱

بخوانیم و بدانیم

لیبرال دموکراسی و جمهوری اسلامی: **تعریف لیبرالیسم** و **تعریف دموکراسی**
 لیبرالیسم به معنای مباح دانستن همه امور برای انسان و دموکراسی به معنای حاکمیت اکثریت مردم براساس خواست و میل خودشان است. بنابراین لیبرال دموکراسی نوعی نظام سیاسی است که ادعا می کند با خواست و اراده اکثریت مردم شکل می گیرد و هیچ حقیقت

۱- در درس نهم با دسته بندی فارابی از جوامع آشنا می شوید.

و فضیلتی را که مستقل از خواست مردم باشد، به رسمیت نمی‌شناسد، همچنین حکومتی
 ۲ دنیوی و سکولار است. این نظام سیاسی با فرهنگ جهان غرب که رویکردی دنیوی به جهان
 هستی دارد، سازگار است و آزادی را مهم‌ترین ارزش اجتماعی می‌داند. توسعه، ثبات، رفاه،
 سلطه بر طبیعت و جهان، از دیگر ارزش‌های مهم در این نظام سیاسی هستند. در این نظام
 ۶ سیاسی فقط می‌توان از مقبولیت نظام حرف زد و نمی‌توان از مشروعیت حقیقی سخن گفت.
 آیا می‌دانید چرا؟ **جمهوری اسلامی چه نوع نظام سیاسی است؟**
 جمهوری اسلامی نوع دیگری از نظام سیاسی است که در جهان اسلام مورد توجه قرار گرفته
 است. عنوان جمهوری در این ترکیب به این معناست که مردم جامعه، خودشان سرنوشت
 سیاسی خود را تعیین می‌کنند و کلمه اسلامی نشان‌دهنده این است که فعالیت مردم و نظام
 سیاسی بر اساس عقاید و ارزش‌های اسلامی، سازمان پیدا می‌کند. در این نظام سیاسی،
 ۴ قوانین و مقررات با خواست مردم و براساس احکام الهی و اسلامی تعیین می‌گردند. به علاوه،
 ۵ ارزش‌های سیاسی و همچنین قوانین و مقررات اجتماعی با عقل و وحی شناخته و معین
 می‌شوند، مردم نیز مسئولیت شناخت و اجرای آنها را بر عهده دارند.

داوری علمی ارزش‌های سیاسی

ویژگی کنش‌های سیاسی هر کنش سیاسی به چه منظور انجام می‌شود؟

هر کنش سیاسی، یا به قصد تغییر وضع موجود انجام می‌شود یا با هدف حفظ آن. اگر تمایل به

حفظ وضع موجود باشد، هدف، پیشگیری از تغییری است که وضعیت را «بدتر» می‌کند و هرگاه

تمایل به تغییر، وجود داشته باشد، هدف ایجاد وضعیت «بهتر» است. پس تمامی کنش‌های

سیاسی با دو مفهوم «بهتر» و «بدتر» هدایت می‌شوند. اما چگونه بهتر و بدتر را تشخیص

می‌دهیم؟ مهم‌ترین هدف ما در زندگی، دستیابی به فضیلت‌های فردی و سعادت همگانی است.

فضیلت و سعادت در «زندگی خوب» یا «جامعه خوب» به دست می‌آید. از این رو، فعالیت‌های

سیاسی باید در جهت دسترسی به «جامعه خوب»، برای دستیابی به فضیلت و سعادت باشد.

ایا امور سیاسی امور خنثی هستند؟
 (امور سیاسی، همواره مورد تأیید یا رد، انتخاب یا طرد، ستایش یا نکوهش انسان‌ها قرار

می‌گیرند؛ یعنی امور سیاسی، اموری خنثی نیستند. به علاوه این امور از انسان‌ها اطاعت،

وفاداری و تصمیم می‌خواهند، بنابراین لازم است که آنها را براساس ملاک‌هایی ارزیابی کنیم.)

آیا امکان ارزیابی ارزش‌های سیاسی و داوری درباره آنها وجود دارد؟

ایا تشخیص دقیق خوب از بد امکان پذیر است؟
 شاید در عمل، تشخیص دقیق خوب از بد بسیار دشوار باشد، اما غیرممکن نیست. اگر

نتوانیم تشخیص دهیم که کدام‌یک از دو کوهی که قلّه آنها پشت ابرها پنهان است، ارتفاع

بیشتری دارد، آیا بدین معناست که نمی‌توانیم تشخیص دهیم که کوه از تپه‌ی خاکی بلندتر است؟ اگر نتوانیم درباره‌ی جنگ میان دو کشور همسایه، قضاوت کنیم و بگوییم که کدام مقصر و کدام بی‌تقصیر است، آیا نمی‌توانیم بگوییم که اشغالگری و تجاوز قابل قبول نیست؟ آیا باید دشواری شناخت خوب از بد را بهانه‌ای برای دست کشیدن از شناخت معتبر و علمی دانست و ادعا کرد که داوری عقلانی و علمی میان کنش‌های سیاسی و نظام‌های سیاسی، غیرممکن است؟ **خیر**

■ اغلب جهان‌های اجتماعی رعایت حق و مقابله با باطل را لازم دانسته‌اند. **حمایت از مظلومان، دفاع از عدالت، آزادی و... از ارزش‌های حقه‌اند.**

■ برگزاری سالگرد جشن استقلال الجزایر. الجزایر در طول ۱۳۲ سال استعمار فرانسه، برای دستیابی به استقلال، حدود یک میلیون قربانی داد. به همین دلیل به سرزمین یک میلیون شهید شهرت دارد.

■ روز بزرگداشت استقلال هند، تاریخی است که قانون اساسی هند به جای قوانین دولت استعماری انگلیس به اجرا درآمد. این روز محبوب‌ترین تعطیلات ملی هند است.

■ جامعه‌شناسی و مطالعه ارزش‌های سیاسی

آیا می‌دانید جامعه‌شناسی برای مطالعه ارزش‌های اجتماعی و سیاسی چه مسیری پیموده است؟ یک بار دیگر به پیامدهای یکسان‌انگاری نظم اجتماعی و نظم طبیعی ببنید. طبیعت یک **طبیعت یک نظم جهان شمول دارد، یعنی چه؟** نظم جهان شمول دارد؛ یعنی قوانین طبیعت در همه مکان‌ها و زمان‌ها یکسانند، از این رو نتایج مطالعه بر روی طبیعت در هر مکان و زمانی می‌تواند به تمامی مکان‌ها و زمان‌ها تعمیم داده شود. **ایا می توان نتایج مطالعه یک جامعه و فرهنگ را به همه ی جوامع تعمیم داد؟ توضیح دهید** اولی جوامع و فرهنگ‌ها همانند طبیعت نیستند و ما نمی‌توانیم نتایجی را که از مطالعه و بررسی یک جامعه به دست آورده‌ایم به همه جوامع دیگر تعمیم بدهیم. مثلاً نمی‌توانیم نتایجی را که از مطالعه جوامع غربی به دست می‌آوریم به جوامع دیگر که با جهان غرب تفاوت دارند، تعمیم دهیم.

■ ماکس وبر شهر را زیستگاهی که دارای قلعه و برج و بارو، بازار، دادگاه مستقل و ... است، تعریف می‌کند. اگر پژوهشگری از منظر وبر به مطالعه جوامع غیراروپایی بپردازد، به اشتباه این گونه نتیجه‌گیری خواهد کرد که شهر فقط در اروپا وجود داشته است.

برای پیشگیری از چنین اشتباهی، ناگزیر باید سایر جوامع و فرهنگ‌ها را نیز مطالعه و بررسی کنیم. اما در اینجا هم امکان دارد، مرتکب خطای دیگری شویم بدین صورت که در مطالعه سایر جوامع و فرهنگ‌ها، به معانی فرهنگی آنها توجه نکنیم و آنها را از منظر غرب **برای پیشگیری از اشتباه "عدم توجه به معانی فرهنگی یک جامعه"**، باید از چه روشی استفاده کرد؟ برای مطالعه کنیم و معنای پدیده‌های اجتماعی در آن فرهنگ‌ها را به درستی دریافت نکنیم. برای جلوگیری از این خطا باید بکوشیم جوامع و فرهنگ‌های دیگر را از منظر خودشان مطالعه کنیم؛ یعنی با رویکرد تفسیری به بررسی آنها بپردازیم.

استفاده از رویکرد تفهیمی - تفسیری در مطالعه جوامع، با کدام اشکال مواجه است؟ در این صورت با مشکل دیگری مواجه می‌شویم؛ تعدد و تنوع فرهنگ‌ها و جوامع معاصر و قدیمی، علوم اجتماعی را درگیر مطالعات پایان‌ناپذیر و تمام‌نشده می‌سازد. علاوه بر این، فرهنگ‌های مختلف معمولاً به مرزهای خودشان محدود نمی‌مانند و ما را ناگزیر از مقایسه ارزش‌ها برای تشخیص ارزش‌های صحیح از ارزش‌های غلط می‌سازند. ولی وقتی علوم اجتماعی برای مطالعه هر فرهنگ مجبور باشد که آن فرهنگ را فقط از منظر مردمی که آن را پذیرفته‌اند، ببیند و بررسی کند، امکان مقایسه و داوری فرهنگ‌ها و ارزش‌ها از دست می‌رود.

چرا جامعه شناسان انتقادی معتقدند که رویکردهای تبیینی و تفسیری محافظه کارند؟ خرداد ۹۹

چرا جامعه شناسی تبیینی، قدرت را به عنوان یک پدیده خنثی و فاقد معنا مطالعه می کند؟ خرداد 98

چرا جامعه شناسان تبیینی ارزش های سیاسی را قابل مطالعه نمی دانند؟ دی 99

جامعه شناسی تبیینی با منحصر کردن علم به علوم تجربی، ارزش های انسانی از جمله ارزش های سیاسی را قابل مطالعه علمی نمی داند؛ از این رو با ارزش زدایی و معنازدایی از قدرت، آن را به عنوان یک پدیده خنثی و فاقد معنا مطالعه می کند. جامعه شناسی تفسیری نیز، اگرچه امور سیاسی را پدیده هایی معنادار و ارزشی می داند، اما صرفاً به توصیف ارزش ها و نظام های سیاسی بسنده می کند و ملاک و معیاری برای ارزیابی علمی آنها ارائه نمی دهد. به همین دلیل جامعه شناسان انتقادی معتقدند که رویکردهای تبیینی و تفسیری هر دو محافظه کارند و نه تنها هیچ راهکاری برای بهتر ساختن وضعیت موجود ندارند، بلکه انسان ها را در برابر وضعیت موجود منفعل و مجبور می سازند. جامعه شناسان انتقادی، یافتن راهی برای داور علمی درباره ارزش های اجتماعی به ویژه در عرصه قدرت را ضروری می دانند و دست شستن از این آرمان بزرگ را بن بست زندگی انسان معرفی می کنند. جامعه شناسان انتقادی در این زمینه چه توفیقی به دست می آورند؟

گفت و گو کنید

زندگی انسان ها به ویژه در عرصه سیاسی، عرصه انتخاب ارزش هاست. به نظر شما دست شستن از داور علمی درباره ارزش های سیاسی و اجتماعی چه نتایجی به دنبال خواهد داشت؟

جدول زیر را کامل کنید. خرداد 98

نوع قدرت	مثال	ابزار
قدرت سخت	جنگ جهانی اول	الف - نظامی
ب - قدرت نرم	سلبریتی ها	شبکه های اجتماعی

جدول زیر را کامل کنید. خرداد ۹۹

انواع قدرت اجتماعی	ویژگی ها
مقبولیت	الف - قدرتی که بدون استفاده از زور - با رضایت طرف مقابل باشد
قدرت نرم	ب - به شکل پنهان - از طریق نفوذ فرهنگی
ج - قدرت سخت	نهادهای نظامی
مشروعیت	د - مطابق قانون الهی - مطابق یک نظام عقیدتی و ارزشی

ملاک های دسته بندی نظام های سیاسی از دیدگاه ارسطو کدامند؟ خرداد ۹۹

الف - دین مداری - دنیا مداری

ب - مقبولیت - مشروعیت

ج - تعداد افراد تاثیر گذار و تصمیم گیرنده - روش تصمیم گیری

د - تبعیت با کراهت - تبعیت با رضایت

